

Erik Degermans slutsatser angående atlantlaxens nuvarande tillstånd - 2014

I Atlanten har exploateringen av lax minskat och fångsterna av lax i hela Atlanten år 2013 var de lägsta sedan 1960 då fångststatistik började samlas in. De låga fångsterna beror förutom på ett minskat fiske ute i Atlanten (t ex vid Grönland och Färöarna) på en lägre havsöverlevnad för laxen, färre laxar lyckas återvända till sina vattendrag för att leka. Märkningar av smolt vid Imsa, Norge, visar att havsöverlevnaden sjunkit från över 10% till 2% idag. Svenska resultat ger samma bild. Norge och Sverige hade år 2013 rekordlåga fångster av lax, en effekt av den låga havsöverlevnaden.

I beståndsanalyserna inom ICES WGNAS (Working group on North Atlantic Salmon) görs analyser dels på nationell nivå, dels för större områden. För flera nationer är situationen inte bra med bestånd under säkra biologiska gränser, t ex England, Irland, Spanien, Frankrike.

De svenska bestånden av Atlantlax bedöms vara svaga, men inom säkra biologiska gränser.

De svenska bestånden är idag mycket individfattigare än på 1980-talets slut. Tätheterna av laxungar vid elfisken är idag bara 45% av vad de var då, men i enskilda år syns en ökning av bestånden – oftast då i år utan fiske i ån. I havet finns dock uppväxande lax från svenska åar och de närmaste tre åren ser inte ut att innebära en försämring av beståndet – förutsatt att havsöverlevnaden inte åter försämras.

Med den rådande situationen måste fisketrycket på lax minska för att ge ett större bestånd så att laxens potential kan utnyttjas och svaga bestånd kan återhämta sig. Havs- och vattenmyndigheten har infört nya regler för fisket efter lax från 2014 med förbud för nätfiske efter lax i havet på vattendjup över 3 m och restriktioner i antal laxar som får landas vid spöfiske. Sedan tidigare finns också omfattande fredningsområden vid åmynningarna och regler runt nätfisket på grunt (<3 m) vatten.

Internationellt görs också regleringar, USA har laxfiskeförbud och i Kanada får man ej fånga lax över 63 cm. I några länder regleras fisket i de viktigare älvarna på nationell nivå så att fiske inte tillåts i älvar med svaga bestånd (t ex Norge). Samtidigt har sportfiskare allt mer frivilligt börjat återutsätta lagligt fångad lax (catch & release; C&R). I Ryssland utgörs 43% av spöfisket av C&R, i Skottland 74%, i England 64% - i dessa siffror ingår då dels frivilliga återutsättningar samt fiske i älvar där bara C&R är tillåtet. Fångststatistiken från Sverige är inte så detaljerad att det går att säkert ange andelen lax som återutsätts, men cirka 9% av spöfångad lax återutsätts. I enskilda år kan dock andelen vara uppemot 25-50%.

Varför har då laxen sämre överlevnad i havet? Inga klara orsaker kan pekas ut. Bland möjliga problem nämns:

- Varmare klimat minskar förekomsten av kallvattensarter som utgör viktig föda.
- Laxodlingsindustrin (konkurrens från rymda odlade laxar, laxlus trivs i odlingarna och sprider sig till vild lax).
- Fiske efter andra arter (makrill, sill och lodda) ger bifångster av lax och påverkar mängden och storleken på bytesfiskarna för lax.
- Stora bestånd av makrill och sill konkurrerar om födan.

Det behöver inte vara en orsak till problemen, utan flera orsaker i samverkan. Problemen med havsöverlevnaden gör att åtgärder för att gynna laxbestånden krävs i hemmavattnen, speciellt i lekåarna.

Förutom en fortsatt övervakning av beståndssituationen och ett minskat fiske i de åar som har svaga bestånd bör arbetet med att restaurera vattendragsmiljöerna intensifieras. Hänsyn till laxbestånden måste tas i större utsträckning vid vattenkraftutnyttjande, vattenuttag och åtgärder som påverkar den fysiska miljön (t ex rensningar för avvattnings).

Mvh Erik Degerman